

طراحی و استقرار نظام جامع ارزشیابی فرایندهای آموزشی

گروه‌های تحصیلات تکمیلی در دانشکده پزشکی

دکتر علیرضا میرباقری^۱، دکتر ابوالفضل گلستانی^{۲*}، دکتر جمشید حاجتی^۳، دکتر مهری کدخدایی^۴، دکتر عباس بهادر^۵، دکتر ایرج راگردی کاشانی^۶، شکوه صدقی^۷

۱ عضو هیات علمی، گروه فیزیک و مهندسی پزشکی، دانشکده پزشکی، مرکز تحقیقات فناوری های بیو مدیکال و رباتیک، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۲ عضو هیات علمی، گروه بیوشیمی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۳ عضو هیات علمی، گروه ایمنی‌شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۴ عضو هیات علمی، گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۵ عضو هیات علمی، گروه میکروبی‌شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۶ عضو هیات علمی، گروه آناتومی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۷ کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

نویسنده مسئول: دکتر ابوالفضل گلستانی

چکیده:

یکی از راهکارهای موجود در زمینه ارتقاء کیفیت برنامه آموزشی، ایجاد نظام جامع و کارآمد ارزیابی متناسب با ویژگی‌ها، شرایط و زمینه خاص نظام‌مند به منظور آگاهی از وضعیت موجود و بهبود و ارتقای آن است. ایجاد این نظام کارآمد می‌تواند به کارآمدتر کردن نظام آموزشی و شفاف ساختن فعالیت‌های آن بیانجامد. از سوی دیگر با استفاده از اطلاعات حاصل از ارزیابی می‌توان اطمینان لازم را در خصوص میزان تحقق رسالت و اهداف نظام به دست آورد. این مقوله به ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی به دلیل تعدد رشته/مقطع و پیچیده‌تر بودن فرایند آموزش اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. این مطالعه با هدف تبیین تجربه معاونت تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در تدوین، اجرا و استقرار نظام ارزشیابی در سطح گروه‌های آموزشی علوم پایه انجام شده است.

واژه‌های کلیدی: نظام ارزیابی، ارزشیابی دوره، تحصیلات تکمیلی، پزشکی

مقدمه:

ارزشیابی به عنوان یکی از اجزاء اصلی فرایند آموزشی به شمار می‌آید (۱، ۲). ارزشیابی به عنوان لنز و ذره‌بین سیستم آموزشی شناخته می‌شود که از طریق آن فرایند یاددهی-یادگیری مورد مشاهده و و بررسی قرار می‌گیرد (۳). ارزشیابی صحیح می‌تواند با هدایت مسئولین، مدرسان و دانشجویان، تأثیرات قابل توجهی بر کل برنامه درسی داشته و بیش از هر عامل دیگری در موفقیت یا شکست یک برنامه تأثیرگذار باشد. به عبارتی از طریق ارزشیابی می‌توان اطمینان حاصل کرد که کیفیت برنامه‌های آموزشی و فراگیران لحاظ شده است و صلاحیت‌های لازم برای پاسخگویی به نیازهای جامعه در فراگیران ایجاد شده است. ارزشیابی همچنین از طریق رفع شکاف بین برنامه درسی و فرایند آموزش منجر به هدایت برنامه‌ریزان آموزشی، مدرسان و فراگیران به سوی ارزش‌های مورد نظر برنامه درسی می‌شود و نقش انگیزشی قوی در آموزش ایفا می‌کند (۲). به علاوه ارزشیابی منجر به کسب اطلاعات جهت اصلاح برنامه‌ی درسی و تشخیص نقایص و معایب آن می‌شود.

ارزشیابی موضوعی است که در آموزش پزشکی به آن توجه زیادی شده است. اغراق کردن در مورد اهمیت ارزشیابی به ویژه در آموزش علوم پزشکی که عرصه‌ای پرخطر است، چندان دور از واقعیت نیست. علی‌رغم اهمیت این مقوله، دانشکده‌های پزشکی همچنان در انتخاب روش‌های ارزشیابی پیرو سنت‌های قدیمی بوده و محافظه کارانه عمل می‌کنند و از به کارگیری رویکرد نظام‌مند به ارزشیابی اجتناب می‌کنند. این مساله به ویژه در اجرای سلیقه‌ای فرایندهای ارزشیابی بدون در نظر گرفتن اهداف و سیاست‌های مشخص

طولانی مدت، نمود بیشتری پیدا می‌کند. به عبارت دیگر، این امر از این مسأله نشأت می‌گیرد که عموماً نگاه سیستماتیک نسبت به ارزشیابی وجود ندارد (۲). به صورت مشخص، ارزشیابی در حوزه آموزش پزشکی را می‌توان به عنوان یکی از روش‌های تضمین پاسخگویی به جامعه دانست (۴). در نگاه وسیع‌تر، جامعه نیز حق دانستن این را دارد که آیا پزشکانی که از دانشکده پزشکی فارغ‌التحصیل شده‌اند با دریافت برنامه‌های آموزشی با کیفیت از تبحر کافی برای ارائه خدمات برخوردار هستند یا خیر. این مسؤلیت در وهله اول بر عهده موسسات آموزشی است که نشان دهند چنین توانمندهایی در فارغ‌التحصیلان آن‌ها ایجاد شده است و در سطح فراتر آن مسؤلیت سازمان‌های اعتباربخشی است که مشخص کنند برنامه‌های آموزشی توانسته‌اند به این موضوع پای‌بند باشند یا خیر. بنابراین از این منظر، ارزشیابی به عنوان قلب پاسخگویی اجتماعی دارای اهمیت است. با توجه به اهمیت ارزشیابی در ارتقای یادگیری، بهبود کیفیت آموزش و اطمینان از کیفیت دانش‌آموختگان، لازم است دانشگاه‌های علوم پزشکی رویکردی جامع و نظام‌مند به ارزشیابی داشته باشند تا از تناسب آن با برنامه‌های آموزشی اطمینان حاصل کنند (۵، ۶). بخشی از فرایند ارزشیابی به بررسی کیفیت برنامه‌ها/ دوره‌های آموزشی و بخشی دیگر به ارزیابی و سنجش عملکرد دانشجویان مربوط می‌شود.

تاکید به اتخاذ رویکرد نظام‌مند در ارزشیابی و ارزیابی در اسناد ملی و بین‌المللی به چشم می‌خورد. در زمینه ارزیابی عملکرد فراگیران اهمیت موضوع به اندازه‌ای است که بخش نسبتاً عمده‌ای از استانداردهای اعتباربخشی در رشته‌های مختلف علوم پزشکی به

استقرار نظام جامع ارزیابی دانشجو اختصاص دارد (۷). در همین راستا انجمن اعتباربخشی فارغ التحصیلان آموزش پزشکی (ACGME) نیز کمیته مشورتی برای ارزیابی نتایج آموزشی در سال‌های ۲۰۰۷-۲۰۰۸ به منظور شناسایی روش‌های ارزیابی موثر تشکیل داده است (۸). استانداردهای اعتباربخشی فدراسیون جهانی آموزش پزشکی و غیره نیز بر ارزشیابی دوره‌های آموزشی بر اساس تعیین استانداردهای مشخص تاکید دارد (۹).

یکی از راهکارهای موجود در زمینه ارتقاء کیفیت برنامه آموزشی، ایجاد نظام جامع و کارآمد ارزیابی متناسب با ویژگی‌ها، شرایط و زمینه خاص نظام‌مند به منظور آگاهی از وضعیت موجود و بهبود و ارتقای آن است. ایجاد این نظام کارآمد می‌تواند به کارآمدتر کردن نظام آموزشی و شفاف ساختن فعالیت‌های آن بیانجامد. از سوی دیگر با استفاده از اطلاعات حاصل از ارزیابی می‌توان اطمینان لازم را در خصوص میزان تحقق رسالت و اهداف نظام به دست آورد. این مقوله به ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی به دلیل تعدد رشته/مقطع و پیچیده‌تر بودن فرایند آموزش اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. بی‌شک در این شرایط، وجود یک نظام ارزشیابی ساختارمند، موجب حفظ وحدت و یکپارچگی اجزای برنامه درسی شده و در حکم الگویی برای یکپارچه شدن آموزش در محیط‌های مختلف یادگیری خواهد بود. هدف از فرایند حاضر طراحی و استقرار نظام جامع ارزشیابی فرایندهای آموزشی گروه‌های تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی تهران است.

روش انجام کار:

مطالعه حاضر در قالب گام‌های زیر اجرا شد:

۱) **تشکیل کارگروه:** ابتدا کارگروهی متشکل از گروه‌های هدف شامل نمایندگان اعضای هیات علمی در گروه‌های مختلف آموزشی تحصیلات تکمیلی، یک نفر از اعضای هیات علمی آموزش پزشکی تشکیل شد. مشارکت کنندگان به صورت هدفمند از بین افرادی انتخاب شدند که در حوزه آموزش تحصیلات تکمیلی درگیر بوده و از دانش و تجربه لازم در خصوص نحوه ارزشیابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی برخوردار بودند.

۲) **مرور متون:** ابتدا مقالات و تجربیات سایر دانشگاه‌ها در زمینه نظام ارزشیابی فرایندهای آموزشی مشتمل بر ارزشیابی دوره و ارزیابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی مرور و بررسی شد. به این منظور با سرچ استراتژی "assessment system" OR "systematic assessment" OR "program evaluation" AND ("guidelines" OR "procedures" OR "policies") AND ("postgraduate") AND ("students") در پایگاه‌های اینترنتی MEDLINE، EMBASE، SCOPUS، Magiran SID و Google Scholar صورت گرفت. آیت‌های حاصل از بررسی متون بررسی و استخراج شد.

۳) **تحلیل موقعیت فعلی ارزشیابی و ارزیابی گروه‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی:** همچنین به منظور بررسی وضعیت فعلی هر یک از گروه‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی در زمینه ارزشیابی دوره‌ها و ارزیابی عملکرد دانشجویان مقاطع ارشد و دکترا، بر اساس نتایج حاصل از مرور متون پرسشنامه‌ای مشتمل بر سوالات بسته پاسخ و باز پاسخ در محورهای مختلف؛ کلیات سیستم و در فازهای مختلف آموزشی تدوین شد. روایی کیفی محتوایی پرسشنامه از طریق دریافت

نظرات ۹ نفر از متخصصان کارگروه در خصوص آیتم- های پرسشنامه بررسی شد.

۴) تشکیل چندین جلسه پنل متخصصان: همچنین به منظور اخذ دیدگاه‌ها و نظرات اعضای هیات علمی تحصیلات تکمیلی در خصوص شیوه‌نامه نظام ارزشیابی دوره‌ها و ارزیابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی، چندین جلسه مجزا پنل متخصصان با حضور اعضای هیات علمی معرفی شده از گروه‌های مختلف آموزشی تحصیلات تکمیلی برگزار شد. هدف از این جلسه بررسی دیدگاه‌ها و تجارب ایشان در زمینه شیوه‌نامه نظام ارائه شده برای دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی بود. در این جلسه ابتدا با معرفی شرکت‌کنندگان، هدف از جلسه توسط اداره کننده ارائه شد. به منظور مدیریت بهتر جلسات پنل، یک نفر از مجریان طرح به عنوان تسهیلگر یا اداره کننده بحث- های صورت گرفته در طی جلسه انتخاب شد. همچنین یکی دیگر از مجریان طرح از محتوای جلسه و نکات ارائه شده یادداشت برداری می‌کرد. بعد از اجرای جلسه، همه‌ی نظرات ارائه شده گردآوری، بررسی و از نظر محتوایی تحلیل شد. بر اساس گام‌های حاصل از نظرخواهی از پرسشنامه، مرور متون صورت گرفته و پنل متخصصان پیش‌نویس اولیه نظام‌های پیشنهادی ارزشیابی دوره‌ها و ارزیابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی تهیه شد.

۴) برگزاری جلسات بررسی و تحلیل پیش‌نویس نظام ارزیابی توسط کارگروه: از طریق برگزاری چندین جلسه، پیش‌نویس شیوه‌نامه نظام‌های ارزشیابی دوره و ارزیابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی مطرح و نظرات اعضا کارگروه دریافت شد.

نحوه اداره جلسه به این صورت بود که هر بند نظام- های پیشنهادی مطرح شده و شرکت‌کنندگان در مورد آن بحث نموده و در نهایت بعد از ارائه پیشنهادات و انجام اصلاحات لازم به اجماع رسیدند.

۵) نظرخواهی از ذی‌نفعان: این مرحله به منظور اطمینان از مشارکت گروه‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی در فرایند تدوین نظام جامع و همچنین ایجاد حس تعهد نسبت به اجرای آن انجام شد. به علاوه این مرحله به منظور تطابق و تناسب حداکثری پیش‌نویس نظام پیشنهادی با شرایط گروه- های آموزشی مختلف تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی، پیش‌نویس نظام تدوین شده به گروه‌ها ارسال شد تا در خصوص هم‌راستایی با شرایط و نیازهای آن گروه و جامع و مانع بودن نظام ارزیابی اظهار نظر نمایند. دانشکده‌ها نقدهای خود بر هر یک از بندهای نظام پیشنهادی به صورت مشروح مکتوب ارائه نمودند. مجدداً پیش‌نویس آیین‌نامه بر اساس نظرات دریافت شده از دانشکده‌ها اصلاح شد.

۶) تصویب نظام‌های ارزشیابی دوره و ارزیابی عملکرد دانشجویان تحصیلات تکمیلی: شیوه‌نامه جامع ارزشیابی دوره بعد از بررسی در واحد ارزشیابی مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه علوم پزشکی تهران، در شورای دانشگاه مطرح و در تاریخ شهریور ۱۳۹۳ مصوب شد. شیوه‌نامه نظام ارزیابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دانشکده پزشکی بعد از بررسی در واحد ارزشیابی مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه علوم پزشکی تهران، در شورای دانشگاه مطرح و در تاریخ آبان ۱۳۹۷ تصویب شد.

۷) اجرا شیوه نظام ارزشیابی دوره: در مرحله اجرا کمیته تخصصی ارزشیابی معاونت تحصیلات تکمیلی

دانشکده پزشکی به فراخور موضوعات پیش آمده به صورت هفتگی جلساتی را تشکیل می‌داد. ابتدا از طریق تشکیل چندین جلسه کمیته تخصصی ارزشیابی معاونت تحصیلات تکمیلی ابزارهای مورد نیاز مانند پرسشنامه‌ها را تدوین و روانسنجی کرد. سپس بر اساس چارچوب زمانی مشخص و بر اساس دوره‌های تعهد شده، تعاملات لازم با هر یک از گروه‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی در قالب ارسال نامه اتوماسیون و تماس تلفنی جهت پی‌گیری انجام شد. در ادامه هر یک از گروه‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی بر اساس شیوه‌نامه نظام ارزشیابی مصوب کارگروهی تشکیل دادند که مسئولیت ارزشیابی دوره‌های آموزشی و ارزیابی عملکرد دانشجویان تحصیلات تکمیلی را برعهده دارند. کمیته تخصصی ارزشیابی معاونت تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی به صورت منظم بر اساس چارچوب زمانی مشخص به نظارت بر ارزشیابی گروه‌های آموزشی بر طبق شیوه‌نامه ارزشیابی می‌پردازد. بر این اساس بر اساس چک لیست فرا ارزشیابی تدوین شده توسط کارگروه، گزارشات ارزشیابی ارسالی هر یک از کارگروه‌های تحصیلات تکمیلی در هر نیمسال تحصیلی بررسی شده و سپس در قالب گزارش کتبی و برگزاری جلسات حضوری و شفاهی بازخوردهای لازم به اعضای هر یک از کارگروه‌های آموزشی می‌رسد. به منظور پی‌گیری و نظارت بر ارزشیابی‌ها، فرایندهای بازخوردهای ارائه شده به هر گروه ثبت و جهت مقایسه در نیمسال‌های بعدی استفاده شد.

یافته‌ها:

نتایج این فرایند در دو بخش ارائه شده است.

بخش اول مربوط به تدوین دستورالعمل‌ها، شیوه‌نامه‌ها، فرم‌ها و ابزارهایی است که توسط کمیته ارزشیابی تحصیلات تکمیلی تدوین شده است که فایل آن‌ها ضمیمه فرایند در سی دی ارسالی می‌باشد و شامل موارد زیر است:

پرسشنامه ارزشیابی دروس نظری آموزش حضوری

پرسشنامه ارزشیابی دروس عملی آموزش حضوری

پرسشنامه ارزشیابی دروس نظری- عملی آموزش حضوری

پرسشنامه ارزشیابی دروس نظری آموزش مجازی

پرسشنامه ارزشیابی دروس عملی آموزش مجازی

پرسشنامه ارزشیابی دروس نظری- عملی آموزش مجازی

پرسشنامه ارزشیابی دروس کارآموزی (آموزش حضوری و مجازی)

پرسشنامه ارزشیابی دروس کارورزی (آموزش حضوری و مجازی)

پرسشنامه ارزشیابی اختصاصی درس سمینار (آموزش حضوری و مجازی)

فرم بازخورد فرا ارزشیابی کمیته ارزشیابی تحصیلات تکمیلی دانشکده به گروه‌های آموزشی

فرم ارائه گزارش جمع‌بندی ارزشیابی گروه‌های آموزشی به کمیته تحصیلات تکمیلی به تفکیک دروس مختلف

شیوه‌نامه ارزشیابی دوره‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی

شیوه‌نامه ارزیابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی

بخش دوم مربوط به گزارشات فرایندهای انجام ارزشیابی و نظارت بر آن می‌باشد که در جداول زیر اهم کلیات آن در قالب جداول زیر ارائه شده است.

جدول ۱. فراوانی تعداد جلسات تشکیل شده کمیته تخصصی ارزشیابی معاونت تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی

جلسات	موضوع جلسه	تعداد جلسات	ساعت	تعداد گزارشات ارسالی
سال ۱۳۹۵	جلسات اختصاصی کمیته ارزشیابی معاونت تحصیلات تکمیلی	۲۰	۴۰	۲۰
	جلسه با مدیران گروه‌های آموزشی	۱	۲	۱
	جلسه کمیته با اعضای کارگروه‌های ارزشیابی	۱	۳	۱
	جلسه کمیته با مسئولین کارگروه‌های ارزشیابی	۱	۲	۱
سال ۱۳۹۶	جلسات اختصاصی کمیته ارزشیابی معاونت تحصیلات تکمیلی	۲۸	۵۶	۲۸
	جلسه کمیته با کارگروه‌های ارزشیابی هر گروه	۲۰	۱۰	۲۰
سال ۱۳۹۷	جلسات اختصاصی کمیته ارزشیابی	۷	۱۴	۷
	جلسه کمیته با کارگروه‌های ارزشیابی هر گروه	۱۰	۵	۱۰
سال ۱۳۹۸	جلسات اختصاصی کمیته ارزشیابی	۱۰	۲۰	۱۰
	کارگاه آموزشی برای کارشناسان کارگروه‌های ارزشیابی	۱	۱	۱
سال ۱۳۹۹	جلسات اختصاصی کمیته ارزشیابی	۸	۱۶	۸
	جلسه کمیته با کارگروه‌های ارزشیابی هر گروه	۱۰	۵	۱۰
مجموع	جلسات تشکیل شده تا کنون	۱۱۷	۱۷۴	۱۱۷

نتایج ارزشیابی‌های انجام شده به تفکیک هر یک از گروه‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. فراوانی ارزشیابی‌های انجام شده توسط هر یک از گروه‌های تحصیلات تکمیلی

گروه آموزشی	سال / نیمسال	تعداد دروس ارزشیابی شده	تعداد دروس متعهد شده	تعداد فرم‌ها
آموزش پزشکی	۹۴۲	۱	۱	۴
	۹۵۱	۳	۳	۱۳
	۹۵۲	۳	۳	۱۲
	۹۶۱	۶	۶	۳۱
	۹۶۲	۶	۶	۳۷
	۹۷۱	۶	۶	۲۴
	۹۷۲	۱۸	۱۸	۷۰
	۹۸۱	۲۶	۲۶	۹۴
	۹۸۲	۱۷	۱۷	۷۰
	۹۹۱	*	*	*

۳۰	۵	۵	۹۴۲	آناتومی
۲۸	۸	۸	۹۵۱	
۳۱	۷	۷	۹۵۲	
۷۱	۱۶	۱۶	۹۶۱	
۳۴	۱۲	۸	۹۶۲	
۷۱	۱۸	۱۷	۹۷۱	
۸۵	۱۸	۱۸	۹۷۲	
۱۲۱	۲۹	۲۹	۹۸۱	
۸۵	۲۰	۲۰	۹۸۲	
*	*	*	۹۹۱	
۱۴	۲	۲	۹۴۲	
۲۲	۷	۷	۹۵۱	
۵۶	۹	۹	۹۵۲	
۴۸	۹	۹	۹۶۱	
۱۴	۳	۲	۹۶۲	
۹	۳	۳	۹۷۱	
۳۶	۶	۶	۹۷۲	
۴۶	۱۰	۱۰	۹۸۱	
۴۵	۵	۵	۹۸۲	
*	*	*	۹۹۱	
۳	۱	۱	۹۴۲	اخلاق پزشکی
۷	۳	۳	۹۵۱	
۱۰	۳	۳	۹۵۲	
۹	۳	۳	۹۶۱	
۶	۳	۳	۹۶۲	
۳	۳	۳	۹۷۱	
۰	۰	۰	۹۷۲	
۴	۴	۴	۹۸۱	
۳	۳	۳	۹۸۲	
*	*	*	۹۹۱	
۱۰	۲	۲	۹۴۲	
۵۳	۹	۹	۹۵۱	
۳۶	۵	۵	۹۵۲	
۱۲	۳	۳	۹۶۱	
۱۲	۳	۳	۹۶۲	
۳۵	۸	۸	۹۷۱	
۵۶	۱۳	۱۳	۹۷۲	
۹۸	۱۵	۱۵	۹۸۱	
۶۸	۱۱	۱۱	۹۸۲	
*	*	*	۹۹۱	

۱۲	۲	۲	۹۴۲	ژنتیک
۵۴	۶	۶	۹۵۱	
۴۰	۶	۵	۹۵۲	
۵۰	۶	۶	۹۶۱	
۵۰	۶	۶	۹۶۲	
۳۷	۶	۶	۹۷۱	
۷۹	۱۳	۱۳	۹۷۲	
۸۱	۱۳	۱۳	۹۸۱	
۷۴	۱۲	۱۲	۹۸۲	
*	*	*	۹۹۱	
۳	۱	۱	۹۴۲	
۲۵	۶	۶	۹۵۱	
۳۴	۶	۶	۹۵۲	
۲۹	۶	۶	۹۶۱	
۲۴	۶	۶	۹۶۲	
۱۹	۶	۶	۹۷۱	
۳	۳	۳	۹۷۲	
۴۷	۱۳	۱۳	۹۸۱	
۶۵	۱۴	۱۴	۹۸۲	
*	*	*	۹۹۱	
۴۲	۵	۵	۹۴۲	فیزیک و مهندسی پزشکی
۸۷	۱۷	۱۷	۹۵۱	
۹۱	۱۶	۱۶	۹۵۲	
۱۱۳	۱۵	۱۵	۹۶۱	
۱۲۹	۱۸	۱۸	۹۶۲	
۸۲	۱۵	۱۵	۹۷۱	
۱۵۹	۳۸	۳۸	۹۷۲	
۲۳۶	۶۹	۶۹	۹۸۱	
۱۴۷	۴۰	۴۰	۹۸۲	
*	*	*	۹۹۱	
۱۱	۲	۲	۹۴۲	
۲۴	۶	۶	۹۵۱	
۱۲	۴	۴	۹۵۲	
۱۸	۴	۴	۹۶۱	
۱۳	۳	۳	۹۶۲	
۳۲	۶	۶	۹۷۱	
۶۱	۱۲	۱۲	۹۷۲	
۵۲	۱۳	۱۳	۹۸۱	
۴۶	۱۳	۱۳	۹۸۲	
*	*	*	۹۹۱	

۱۲	۲	۲	۹۴۲	میکروب شناسی
۳۴	۶	۶	۹۵۱	
۳۹	۶	۶	۹۵۲	
۳۹	۷	۷	۹۶۱	
۹	۳	۳	۹۶۲	
۱۸	۵	۴	۹۷۱	
۲۷	۷	۷	۹۷۲	
۲۰	۵	۵	۹۸۱	
۰	۰	۰	۹۸۲	
*	*	*	۹۹۱	

* در حال ارزشیابی

نظامی را پیشنهاد دادند (۱۱). در مطالعه ما نیز، محققان طراحی یک نظام جامع مدون در پیاده‌سازی فرایندهای ارزشیابی به صورت سیستماتیک کمک می‌کند.

در مطالعه کارپا و همکاران (۲۰۱۲)، نویسندگان به تبیین فرایند ارزشیابی با استفاده از روش‌های مختلف جمع‌آوری اطلاعات از قبیل پرسشنامه، گروه متمرکز و فرم‌های ارزشیابی طرح دوره‌ها/درس‌ها برای تمامی بلوک‌های دوره پزشکی عمومی پرداختند. همچنین در این مطالعه نویسندگان از یک چارچوب منطقی برای ارائه بازخورد به مسئولین و مدرسان بلوک‌ها استفاده کردند (۱۲). در مطالعه حاضر نیز از یک چک لیست مشخص در انتهای هر نیمسال تحصیلی برای بررسی وضعیت فرایند ارزشیابی گروه‌های آموزشی و همچنین ارائه بازخورد به گروه‌ها توسط کمیته ارزشیابی تحصیلات تکمیلی دانشکده استفاده شد. به علاوه، تجربه حاضر به تبیین استفاده از روش‌های مختلف جمع‌آوری اطلاعات از گروه‌های آموزشی پرداخت که این موضوع ضرورت پرداختن و بررسی چالش‌های موجود از ابعاد مختلف را به خوبی نشان می‌دهد. در مطالعه دیگر میوزیک (۲۰۰۶)، چارچوبی نظام‌مند برای ارزشیابی دوره‌های دستیارانی پیشنهاد دادند که مشتمل بر بخش‌های مختلف تعیین پیامدهای ارزشیابی،

بحث:

بر اساس نتایج گاردنر و همکاران (۲۰۱۵)، انجمن اعتباربخشی فارغ التحصیلان آموزش پزشکی در تلاش برای تحقق برنامه‌های آموزشی به سمت آموزش مبتنی بر توانمندی، Next Accreditation System (NAS) را معرفی کردند که در طی مهارت‌ها، دانش و توانایی‌های دستیاران در ارتباط با ارزشیابی فازهای مختلف آموزشی و در کل برنامه آموزشی مشخص شد. براساس نتایج حاصل لیست عملکردهای مرتبط با توانمندی‌های ACGME تعیین شد، و شکاف موجود در برنامه ارزیابی قبلی با اصلاح ابزارهای ارزیابی و ایجاد اجزای برنامه جدید اصلاح شد (۱۰). در مطالعه کانوپاسک و همکاران (۲۰۱۶)، نویسندگان مبانی و مفاهیمی از جمله نیاز به آماده‌سازی فراگیران برای سیستم ارزیابی متمرکز فارغ التحصیلان آموزش پزشکی مورد بحث قرار دادند. سپس نویسندگان استراتژی‌های ارزشیابی را که می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند و همچنین ویژگی‌های یک فرهنگ سازمانی و ارتباط یادگیرنده و فرادهنده لازم برای یک نشان ارزشیابی متمرکز را تبیین نمودند. محققان همچنین زیرساخت‌های لازم برای اجرای چنین

2. Amin Z, Chong YS, Khoo HE. Practical guide to medical student assessment: World Scientific; 2006.
3. Council NR. How people learn: Brain, mind, experience, and school: Expanded edition: National Academies Press; 2000.
4. Holmboe ES, Sherbino J, Long DM, Swing SR, Frank JR, Collaborators IC. The role of assessment in competency-based medical education. *Medical teacher*. 2010;32(8):676-82.
5. Lurie SJ, Mooney CJ, Lyness JM. Measurement of the general competencies of the accreditation council for graduate medical education: a systematic review. *Academic Medicine*. 2009;84(3):301-9.
6. Nasca TJ, Philibert I, Brigham T, Flynn TC. The next GME accreditation system—rationale and benefits. *New England Journal of Medicine*. 2012;366(11):1051-6.
7. Bullough Jr RV, Clark DC, Patterson RS. Getting in step: Accountability, accreditation and the standardization of teacher education in the United States. *Journal of Education for Teaching*. 2003;29(1):35-51.
8. Swing SR, Clyman SG, Holmboe ES, Williams RG. Advancing resident assessment in graduate medical education. *Journal of graduate medical education*. 2009;1(2):278-86.
9. Karle H. Global standards and accreditation in medical education: a view from the WFME. *Academic medicine*. 2006;81(12):S43-S8.
10. Gardner AK, Scott DJ, Choti MA, Mansour JC. Developing a comprehensive resident education evaluation system in the era of milestone assessment. *Journal of surgical education*. 2015;72(4):618-24.
11. Konopasek L, Norcini J, and Krupat E. Focusing on the formative: building an assessment system aimed at student growth and development. *Academic Medicine*. 2016; 91(11):1492-7.
12. Karpa K, Abendroth CS. How we conduct ongoing programmatic evaluation of our medical education curriculum. *Medical teacher*. 2012;34(10):783-6.
13. Musick DW. A conceptual model for program evaluation in graduate medical education. *Academic Medicine*. 2006;8(1):65-75.

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات، تدوین چارچوب زمانی ارائه گزارش و مخاطبین آن و سازوکار نظارت و استفاده از نتایج ارزشیابی است (۱۳) که با یافته‌ها مطالعه ما در یک راستا است.

نتیجه‌گیری:

یکی از راهکارهای موجود در زمینه ارتقاء کیفیت برنامه آموزشی، ایجاد نظام جامع و کارآمد ارزیابی متناسب با ویژگی‌ها، شرایط و زمینه خاص نظام‌مند به منظور آگاهی از وضعیت موجود و بهبود و ارتقای آن است. ایجاد این نظام کارآمد می‌تواند به کارآمدتر کردن نظام آموزشی و شفاف ساختن فعالیت‌های آن بیانجامد. از سوی دیگر با استفاده از اطلاعات حاصل از ارزیابی می‌توان اطمینان لازم را در خصوص میزان تحقق رسالت و اهداف نظام به دست آورد. این مقوله به ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی به دلیل تعدد رشته/مقطع و پیچیده‌تر بودن فرایند آموزش اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. بی‌شک در این شرایط، وجود یک نظام ارزشیابی ساختارمند، موجب حفظ وحدت و یکپارچگی اجزای برنامه درسی شده و در حکم الگویی برای یکپارچه شدن آموزش در محیط‌های مختلف یادگیری خواهد بود. هدف از فرایند حاضر طراحی و استقرار نظام جامع ارزشیابی فرایندهای آموزشی گروه‌های تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی تهران است.

منابع:

1. Klimova B. Evaluation methods as an effective tool for the development of students' learning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2014;152:112-5.